

Enheten för tillsyn
Hans Lind

Rapport från inspektion den 7 november 2019 hos Överförmyndaren i Österåkers kommun

Sammanfattning

Länsstyrelsen kritiserar inte Överförmyndaren i Österåkers kommun.

Inledning

Vid inspektionen granskade Länsstyrelsen 28 akter, se bilaga. Efter granskningen höll vi ett sammanträde med överförmyndaren. Vid sammanträdet medverkade överförmyndaren Lillemor Thelander samt Nancy Isaksson och Kerstin Fälldin från överförmyndarens kansli, samt Hans Lind och Lisa Wellenius från Länsstyrelsen i Stockholm.

Om vi har funnit anledning att kommentera överförmyndarens handläggning tar vi upp det i rapporten.

Aktgranskning med kritik

Inga anteckningar.

Aktgranskning utan kritik

Yttranden vid byte av ställföreträdare

Ärendet

Vid granskning av akt 2015086 om förvaltare såg vi att överförmyndaren i september 2018 beslutat om byte av förvaltare. Det framgick inte av akten om huvudmannen eller huvudmannens anhöriga fått tillfälle att yttra sig över den föreslagna ställföreträdaren.

Vid sammanträdet framförde Överförmyndaren att de har som rutin att ge huvudmannen möjlighet att yttra sig om byten av ställföreträdare, om det kan ske. De hade inte någon förklaring till varför det inte gjorts i detta ärende.

Vår bedömning

Enligt 11 kap. 16 § föräldrabalken (FB) ska överförmyndaren vid förordnande av förvaltare ge huvudmannen tillfälle att yttra sig, och om det behövs även inhämta yttrande från andra närstående. Huvudmannen ska även enligt 11 kap. 21 § FB ges tillfälle att yttra sig i ett ärende om entledigande av förvaltare, om det kan ske. Vi uppmanar därför överförmyndaren att se över sina rutiner för byten av ställföreträdare och vilka parter som bereds tillfälle att yttra sig.

Förenklad redovisning

Ärendet

I akt 2017018 såg vi följande. Gode mannen ger enligt beslut från överförmyndaren in förenklad årsräkning. Enligt blanketten för förenklad årsredovisning ska gode mannen redovisa tillgångarnas värde i början och slutet av året. Gode mannen har i årsräkningen för år 2017 och 2018 endast redovisat tillgångarna i slutet av året. I årsräkningen för år 2018 har gode mannen redovisat saldo för 24 februari 2019 istället för årsskiftet. Överförmyndaren har inte påpekat felet till gode mannen utan istället rättat årsräkningen och granskat den utan anmärkning. Enligt beslutet om förenklad redovisning den 21 februari 2018 framgår det inte exakt hur redovisningen ska se ut, men överförmyndaren har ändå skrivit till gode mannen att hen ska redovisa tillgångarna i början och slutet av året.

Vår bedömning

Befrielse från att inge redovisning eller beslut om förenklad redovisning kan göras enligt 14 kap. 19 § FB. I ett sådant beslut ska det framgå om det gäller visst år eller tills vidare. I ett beslut om förenklad redovisning ska det framgå vad redovisningen ska omfatta.

Förmyndares, gode mäns och förvaltares verksamhet står enligt 12 kap. 9 § FB under överförmyndarens tillsyn och överförmyndaren ska enligt 16 kap. 3 § st. 1 FB granska deras verksamhet med ledning av de förteckningar, årsräkningar, sluträkningar samt andra handlingar och uppgifter angående förvaltningen som har lämnats. Granskningen av bl.a. årsräkningar utgör därför en central del av överförmyndarens tillsyn över ställföreträdare

Om överförmyndaren vid granskning av t.ex. en årsräkning finner att den är allt för bristfälligt ifylld bör överförmyndaren i första hand begära att ställföreträdaren kompletterar årsräkningen. Det är ställföreträdaren, inte överförmyndaren, som ska upprätta årsräkningen. Om en ställföreträdare inte klarar av att upprätta årsräkningen kan det istället finnas anledning för överförmyndaren att överväga andra åtgärder, t.ex. pröva frågan om personen är lämplig att inneha uppdraget.

Länsstyrelsen uppmanar nämnden att se över sina rutiner i detta avseende.

Sammanblandning av medel

Ärendet

I akt 2015009 såg vi följande. I årsräkningen för 2018 som granskats i september 2019 utan anmärkning men med korrigeringsposten ”återbetalning av skuld till pappa – bilaga 9 – 24 338 kr”. Gode mannen är huvudmannens pappa. Av bilaga 9 som finns i akten framgår att huvudmannen under en period inte fick ersättning från försäkringskassan och att gode mannen då lagt ut pengar för att kunna betala huvudmannens räkningar. Det framgår inte av akten om överförmyndaren har sagt något till gode mannen om det inträffade.

Vår bedömning

Enligt 12 kap. 8 § FB har en ställföreträdare inte rätt att företräda huvudmannen vid rättshandling eller rättegång mellan huvudmannen och förmyndaren. Enligt 11 kap. 2 § 2 st. FB ska då en god man förordnas som i den ordinarie gode mannens ställe bevakar huvudmannens rätt gentemot gode mannen. Om ett sådant avtal

ingås utan god man tillämpas 11 kap. 5-6 §§ FB i fråga om återbärings- och ersättningskyldighet. Utöver får en god man endast med överförmyndarens samtycke sätta den enskilde i skuld, vilket framgår av 14 kap. 13 § FB.

En ställföreträdare får således inte låna pengar av sin huvudman utan att överförmyndaren förordnat en god man som tagit ställning till om lånet är i enlighet med huvudmannens bästa och i så fall upprättat ett skuldebrev samt ansökt om överförmyndarens samtycke till lånet. Det gäller i praktiken i alla de fall där ställföreträdare "lägger ut" pengar för att betala huvudmannens utgifter, och sedan återkräver dessa från huvudmannen.

Överförmyndaren bör i varje enskilt fall ta ställning till vilka åtgärder som är nödvändiga att vidta om detta förekommit. Överförmyndaren bör enligt Länsstyrelsen i vart fall alltid upplysa gode mannen om dessa regler.

Årsräkning saknas i förmynderskap

Ärendet

I akt 2014108 såg vi följande. Överförmyndaren har den 1 maj 2017 beslutat om förenklad redovisning i ett förmynderskapsärende avseende två barn. I december 2017 har överförmyndaren anmodat om årsräkning för 2017. Någon årsräkning för 2017 har inte inkommit i ärendet och överförmyndaren har inte heller påmint, vitesförelagt eller gjort någon handläggning för att få in årsräkningen. Nästa åtgärd i ärendet är från december 2018 då överförmyndaren anmodar förmyndaren att inkomma med årsräkning för 2018, vilket inkommer i mars 2019.

Vår bedömning

I 13 kap. 14 § FB anges följande. Föräldrar ska före den 1 mars varje år i en årsräkning redogöra för förvaltningen under föregående år av egendomen som avses i 13 kap. 2 § FB samt sådan egendom som omfattas av bestämmelserna om samtycke enligt 13 kap. 10 § FB. I överförmyndarens tillsyn ingår att bevaka att redovisning inkommer och att vidta åtgärder då det brister, genom att t.ex. förelägga med vite. Överförmyndaren har även att granska att de redovisningshandlingar som inkommer uppfyller föräldrabalkens krav och att begära in kompletta handlingar från ställföreträdarna då det brister.

Länsstyrelsen uppmanar Överförmyndaren att utreda om åtgärder behöver vidtas i ärendet då redovisning för 2017 saknas.

Övriga frågor

Granskning av årsräkning utan anmärkning med korrigerering

Vid sammanträdet hölls en diskussion om korrigereringar i årsräkningar. Länsstyrelsen menar att mindre korrigereringar kan göras av överförmyndaren men att det kan vara lämpligt att delge ställföreträdaren de ändringar som överförmyndaren gjort vid sin granskning av årsräkningen eller andra redovisningshandlingar. Det ska alltid var tydligt vad ställföreträdaren har undertecknat på heder och samvete.

Granskning av årsräkningar

Inför inspektionen begärde Länsstyrelsen uppgifter om granskningstider för 2017 och 2018 års årsräkningar. Nämnden rapporterade att de var färdiga med 99% av årsräkningarna för 2017 den 1 oktober 2018 och 97% av årsräkningarna för 2018 den 1 oktober 2019. Den sista årsräkningen för 2017 granskades i juni 2019 och vid länsstyrelsens tillsynsbesök den 7 november 2019 kvarstod en årsräkning för 2018. Länsstyrelsen ser positivt på de snabba handläggningstiderna för majoriteten av årsräkningarna men uppmanar överförmyndaren att utreda varför en årsräkning för 2017 dröjde så länge som till juni 2019.

Lämplighetsprövning av ställföreträdare

Inför inspektionstillfället bad Länsstyrelsen nämnden att redogöra för hur ställföreträdares lämplighet prövas av nämnden. Länsstyrelsen har inget att anmärka på de rutiner som presenterats.

Situationen på myndigheten

Överförmyndaren har sedan den 1 januari 2019 ett nytt kansli. Kansliet har under året bemannats upp succesivt och antalet medarbetare uppgår nu till fyra inklusive överförmyndaren, där samtliga har tidigare erfarenhet från området. Ett arbete pågår med att revidera diverse blanketter och information, bland annat information på hemsidan.

Överförmyndaren har under året genomgått utbildningar med Jan Wallgren samt deltagit i konferens med FSÖ (Föreningen Sveriges överförmyndare).

Rapporten är upprättad av Hans Lind och Lisa Wellenius.

Bilaga:

Granskade akter

Kopia till:

Överförmyndaren
Kommunfullmäktige
Kommunstyrelsen
Kommunrevisionen

Enheten för tillsyn
Hans Lind

Granskade akter

Godmanskap

2007015, 2017121, 2007015, 212072, 1982068, 2012108, 2010047, 2015009,
2017018, 2017023, 2017125

Förvaltarskap

2011045, 2005053, 2010035, 2015086, 2011075

Förmynderskap

2014108, 2017054, 2015132, 2014022, 2004011, 2001058, 2017040, 2011097

God man för ensamkommande barn

2015074, 2019050

Akter under uppbyggnad

2019092, 2019076